

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 3. janvārī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 264/2021), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 8. panta trešās daļas 20.⁴ punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. panta pirmajiem trim teikumiem un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no 2018. gada 1. janvāra.

2. Saskaņā ar apstrīdēto normu par fiziskās personas ienākumiem, par kuriem jāmaksā iedzīvotāju ienākuma nodoklis, ir uzskatāmi izložu un azartspēļu laimesti, ja likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 5. punktā nav noteikts citādi.

Likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 5. punkts noteic, ka gada apliekamajā ienākumā netiek ietverti un ar nodokli netiek aplikti izložu un azartspēļu laimesti, ja laimesta (tā vērtības) apmērs (to kopsumma) taksācijas gada laikā nepārsniedz 3000 *euro*.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs tika saukts pie kriminālatbildības par to, ka viņš valsts amatpersonas deklarācijā neuzrādīja izložu un azartspēļu laimestus, kā arī nesamaksāja par tiem iedzīvotāju ienākuma nodokli. Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu kontroles pārvaldes amatpersona, pamatojoties citstarp uz apstrīdēto normu, kriminālprocesa ietvaros pēc procesa virzītāja pieprasījuma veica Pieteikuma iesniedzēja nodokļu aprēķinu un sagatavoja atzinumu, kurā sniegta informācija par viņa valsts amatpersonas deklarācijā neuzrādītajiem laimestiem, kā arī aprēķināts valsts budžetā nesamaksātais iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Ievērojot šā nodokļu aprēķina rezultātus, Valsts ieņēmumu dienests kriminālprocesa ietvaros iesniedza Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūrai pieteikumu par valsts budžetam radītā kaitējuma atlīdzināšanu.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma paredz personas pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli par izložu un azartspēļu laimestiem. Taču šajā normā neesot noteikts, ka no laimestu summas būtu atskaitāma par dalību izlozēs un azartspēlēs samaksāto līdzekļu summa. Tādējādi ar apstrīdēto normu esot aizskartas viņam Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzēja krimināllietā pieņemto pirmās instances tiesas notiesājošo spriedumu apelācijas un kasācijas kārtībā. Senāts nolēma atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību pēc viņa kasācijas sūdzības. Senāta lēmums nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no [datums], kad tika pieņemts un stājās spēkā Senāta lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums saņemts Satversmes tiesā 2021. gada 6. decembrī. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajām augstāka juridiska spēka tiesību normām. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta sestajai daļai kolēģija var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētā norma paredz pienākumu maksāt iedzīvotāju ienākuma nodokli par visu izložu un azartspēļu laimestu summu, neatskaitot no tās attiecīgajā taksācijas periodā par dalību izlozēs un azartspēlēs samaksāto līdzekļu summu. Viņš uzskata, ka tādējādi ar apstrīdēto

normu ir nepamatoti ierobežotas Satversmes 105. panta pirmajos trīs teikumos ietvertās personas tiesības uz īpašumu.

Lai noskaidrotu, vai tiesību norma atbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem, Satversmes tiesa izvērtē, vai tiesību normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, vai tam ir leģitīms mērķis, kā arī vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, proti: 1) vai ierobežojums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko gūst sabiedrība no noteiktā ierobežojuma, ir lielāks par indivīdam nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. un 20. punktu*).

7.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo apstrīdētā norma neesot pietiekami skaidra un paredzama.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka tiesību normas skaidrība un paredzamība ir vērtējama, pamatojoties uz tās interpretāciju. Proti, tiesību norma ir atzīstama par neskaidru tad, ja ar interpretācijas metožu palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu (*sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 13.1. punktu*). Tiesību normas saturiskā tvēruma noskaidrošanā ir jāizmanto visas interpretācijas metodes – gramatiskā, vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā. Tikai visu šo metožu pielietošana ļauj nonākt pie tiesību normas interpretācijas rezultāta. Tiesību norma var būt pietiekami skaidra un paredzama arī tad, ja tās satura noskaidrošanai personai var būt nepieciešama atbilstoša juridiskā palīdzība (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-22-01 22.1. un 24. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka saskaņā ar likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normām vispār ar iedzīvotāju ienākuma nodokli ir apliekami tieši personas ienākumi. Attiecībā uz saimniecisko darbību un civiltiesiskajiem darījumiem ar šo nodokli apliekamie personas ienākumi tiek aprēķināti kā starpība starp ieņēmumiem un izdevumiem. Izložu un azartspēļu laimesti esot pielīdzināmi personas ieņēmumiem, bet par dalību izlozēs un azartspēlēs samaksātie līdzekļi – personas izdevumiem. Attiecīgi par personas ienākumiem, kas attiecīgajā taksācijas periodā apliekami ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, esot atzīstama vien tā izložu un azartspēļu laimestu summas daļa, kas pārsniedz par dalību izlozēs un azartspēlēs samaksāto līdzekļu summu. Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi iebilst pret to, ka saskaņā ar apstrīdēto normu iedzīvotāju ienākuma

nodoklis jāmaksā par visu laimestu summu. Papildus viņš norāda, ka nav iespējams izprast no apstrīdētās normas izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas, jo likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” nav tiešas norādes, ka šā likuma izpratnē laimesti atbilst jēdzienam „ienākumi”, nevis „ieņēmumi”.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par to, ka apstrīdēta norma nav pietiekami skaidra un paredzama, pēc būtības ir pamatots ar vispārīgiem iebildumiem pret tās saturu un apsvērumiem par viņam vēlamu tiesisko regulējumu. Taču pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka ar interpretācijas metožu palīdzību nebūtu iespējams noskaidrot apstrīdētās normas saturu un patieso jēgu.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nav legītīma mērķa. Šis apgalvojums pieteikumā pēc būtības pamatots ar jau minēto Pieteikuma iesniedzēja viedokli, ka par personas ienākumiem būtu atzīstama vien tā izložu un azartspēļu laimestu summas daļa, kas pārsniedz par dalību izlozēs un azartspēlēs samaksāto līdzekļu summu, un iebildumiem pret apstrīdētās normas saturu.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka nodokļi veido valsts budžeta un pašvaldību budžetu ieņēmumus un tiek noteikti, lai nodrošinātu sabiedrības labklājību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2018-04-01 16. punktu*). Tostarp arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa iekasēšana noteikta sabiedrības labklājības interesēs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra sprieduma lietā Nr. 2010-25-01 9. punktu*). Turklāt nodokļu tiesiskais regulējums var pildīt arī regulējošu funkciju, sabalansējot valsts un nodokļu maksātāju intereses, kā arī ietekmējot nodokļu maksātāju rīcību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-23-01 15. punktu un 2015. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2014-11-0103 25.2. punktu*).

Ievērojot minētās Satversmes tiesas judikatūras atziņas, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nebūtu legītīma mērķa.

7.3. Pieteikuma iesniedzējs arī norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neatbilst samērīguma principam.

Arī attiecībā uz šo apgalvojumu pieteikumā vien atkārtots jau iepriekš minētais Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka par personas ienākumiem būtu atzīstama tā izložu un azartspēļu laimestu summas daļa, kas pārsniedz par dalību

izlozēs un azartspēlēs samaksāto līdzekļu summu, un iebildumi pret apstrīdētās normas saturu. Savukārt juridiski argumenti par apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma iespējamo neatbilstību samērīguma principam pieteikumā nav norādīti.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 264/2021), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš